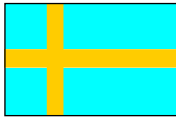

Stor läkarbrist kan hota 2015

Sverige kan sakna 3 600 läkare år 2015. Det är en av slutsatserna i den senaste så kallade Snaps-rapporten.

De nordiska läkarförbundens Samnordiska arbetsgrupp för prognos- och specialistutbildningsfrågor presenterar arbetsmarknadsprognoser vartannat år.

I den senaste Snaps-rapporten ges två scenarier för Sveriges del.

I Scenario A förutsätts att sjukvårdens andel av BNP blir 9,5 procent och att antalet läkartjänster ökar med 1,8 procent årligen. Sverige kommer i så fall att sakna 3 600 läkare år 2015. Det är en mörkare bild än den som presenterades i förra rapporten, för två år sedan. Då sågs liknande förutsättningar ge en läkarbrist på 2 900 läkare år 2015.

Scenario B förutsätter att läkartätheten i stället ligger kvar på dagens nivå. I så fall står 700 läkare utan arbete år 2015.

Båda beräkningarna förutsätter att 600 utländska läkare per år får svensk legitimation och att två tredjedelar av dem stannar i landet för gott. Prognoserna bygger också på att nettoemigrationen av svenska läkare är noll.

De äldre i befolkningen blir

fler. Eftersom gruppen 65+ upptar hälften av vårdplatserna så kommer pressen på sjukvården de närmaste årtiondena att öka kraftigt. Det är en trend i hela Norden, enligt rapporten.

Redan idag råder brist på läkare i Sverige, särskilt inom allmänmedicin, psykiatri och geriatrik. För närvarande saknas enligt rapporten omkring 400 allmänläkare, 200 psykiatrer och 100 läkare i övriga specialiteter i Sverige.

I hela Norden väntas under åren 2010–2020 mycket stora pensionsavgångar. Det gör att specialistutbildningarna behövs utökas redan nu, enligt rapporten. Behovet förstärks av att det redan råder brist på nyutbildade specialister och att allt fler vill gå i pension före 65 års ålder. Rapporten bedömer därför också att behovet av import av specialistläkare från övriga Europa till Norden kommer att fortsätta. Ytterligare en osäkerhetsfaktor är EUs arbetstidsdirektiv som kan öka behovet av läkare.

Övriga nordiska länder:

• Norge

Antalet läkare har ökat med drygt 60 procent på 14 år. Drygt 2 procent av tjänsterna är vakanta.

15 procent av landets läkare är utländska medborgare. Av dessa kommer 40 procent från Norden. Svenskarna är den största nordiska gruppen, 550 personer. Den största utländska gruppen är tyskar, 700 personer. Omkring 500 norska läkare arbetar utomlands.

I prognosen förutsätts nettoinvandringen vara noll. Om antalet läkartjänster ökar med 3,4 procent per år kommer 1 300 läkare att saknas år 2015. Om efterfrågan i stället ökar med 1,7 procent årligen skulle ett överskott på 1 700 läkare kunna uppstå. Men det förmodas lösas genom fler tjänster och/eller att läkare lämnar landet.

• Danmark

Det stora problemet i Danmark är bristen på specialister, något som kommer att förvärras. Intagningen till läkarutbildningen har fördubblats sedan början av 90-talet, men flaskhalsen är specialistutbildningsplatserna, som under de närmaste åren skulle behöva öka med 20 procent. Om inte, så kommer gruppen läkare utan specialistkompetens att växa kraftigt. Dessa kan då också komma att drabbas av arbetslöshet.

Idag är två tredjedelar av kåren specialister. I värsta fall

utgör de år 2025 endast hälften av kåren och har blivit 900 färre än idag, medan läkare utan specialisering har blivit 4 700 fler.

I bästa fall, och med kortare specialistutbildningstid, har specialisterna år 2025 blivit endast 800 fler än idag och utgör då 60 procent av kåren.

• Finland

Idag är omkring 8–9 procent av läkartjänsterna vakanta. Läkarbristen är särskilt stor inom psykiatri, anestesilogi och radiologi.

Om efterfrågan ökar med 0,7 procent årligen fram till år 2015 så kommer arbetsmarknaden att vara i balans då. Men med en läkartäthet motsvarande dagens så skulle landet få ett överskott på 800 läkare år 2015.

• Island

Arbetsmarknaden är i god balans. Det så kallade läkaröverskottet stannar utomlands.

Om efterfrågan på läkare ökar med 0,7 procent årligen finns det risk för ett överskott på 250 läkare år 2015. Om läkartjänsterna i stället ökar med 2,5 procent årligen kommer arbetsmarknaden att vara i god balans år 2015. •

TABELL I. Läkarkår och grundutbildningsplatser.

Land	Antal läkare 2006	Läkartäthet 2005 (inv/yrkesverksam läkare)	Antagna till landets grundutb 2006	Antagna 2006 i relation till landets läkarkår (%)	Antal studenter på utbildning utomlands	Läkare som arbetar utomlands	Utländska läkare verksamma i landet
Danmark	20 000	270	1 100	5,5	i u	i u	i u
Finland	16 700	310	630	3,8	totalt 200	1 000	600
Island	1 100	275	48	4,4	totalt 150	530	i u
Norge	18 300	265	600	3,3	350/år	500	2 800
Sverige	32 100	305	ca 1 100	3,5	totalt 700	>550	2 500*

*År 2003

i u = ingen uppgift

Källor: Snaps-rapporterna »Att arbeta som läkare i Norden«, augusti 2006, och »Den framtida läkararbetsmarknaden i de nordiska länderna«, juni 2006, se <http://www.slf.se>.

Läkarförbundet:

Sämre utbildningskvalitet större hot än läkarbrist

Danskarna, Högskoleverket och Socialstyrelsen tycker att Sverige borde ha fler grundutbildningsplatser. Men det tycker inte Läkarförbundet.

Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm låter sig inte skrämmas. Hon tror inte på en läkarbrist om 3 600 läkare år 2015.

– Jag tror att vi kommer att ha en relativ balans på läkararbetsmarknaden.

Hon tror snarare på ett läge mittemellan de två scenarierna. Det skulle ändå betyda en brist på omkring 1 500 läkare? Ja, men den obalansen kommer att lösas sig genom ett inflöde från andra länder, framför allt från Norge och Danmark. De norska och danska läkarna kommer att få svårt att få jobb i sina hemländer, tror Eva Nilsson Bågenholm.

– Man kan verkligen fråga sig om de har plats för alla som de utbildar i Danmark.

Hon tror också att Sverige även i fortsättningen kommer att vara intressant för läkare från övriga Europa.

Platserna på grundutbildningen har ökat med 30 procent sedan år 2000 och Läkarförbundet är inte för någon ytterligare ökning.

– Hittills har vi sagt att det är nog. Men vi ska ta en diskussion i Utbildnings- och forskningsdelegationen (UFO) och göra en djupgående analys. Det vi är rädda för är dålig kvalitet på den praktiska delen i utbildningen. Sedan är vi angelägna om att inte få ett överskott. Det är onödigt att ungdomar går en lång och dyr utbildning om de inte får jobb och det är väldigt svårt att beräkna efterfrågan.

Läkarförbundet får rapporter från studenterna om att den praktiska handledningen har blivit sämre. Studenterna

Platserna på grundutbildningen har ökat med 30 procent sedan år 2000 och Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm tror inte på en läkarbrist om 3 600 läkare år 2015. »Det är onödigt att ungdomar går en lång och dyr utbildning om de inte får jobb«, säger hon.

Foto: Pressens Bild

är för många, och samtidigt har patienterna blivit färre med de kortare vårdtiderna, enligt Nilsson Bågenholm.

Betyder det då också att de danskutbildade läkarna, som Eva Nilsson Bågenholm hoppas ska komma till Sverige, har en ännu sämre praktisk utbildning?

– Vi har bett UFO titta på

det. Kanske har man lagt tyngdpunkten på den teoretiska delen i Danmark.

Sverige tar in drygt 1 100 nya studenter i år. Enligt Högskoleverket borde den siffran öka till 1 400. Också Socialstyrelsen vill se en utökning. Johan Frisack, utredare på Socialstyrelsen, tror på en läkarbrist på 3 600 läkare år 2015.

– Scenario A är mer troligt

än scenario B om man ser till de senaste årens utveckling, och det betyder att vi tycker att man fortfarande behöver utöka läkarutbildningen. Platserna bör bli fler, men vi säger ingen siffra för det handlar om att tillgodose såväl efterfrågan som utbildningskvaliteten, säger Johan Frisack.

Den senaste utökningen med 30 platser i år och ytterligare 35 platser 2007 kallar han »en spott i havet«.

Alternativen blir att förändra sjukvårdsorganisationen eller importera läkare. Men enligt Frisack kommer Sverige en bit ner på de utomnordiska läkarnas önskelista över länder att arbeta i.

– Att förlita sig på immigration gör Sverige väldigt sårbart, säger Johan Frisack.

När det gäller bristen på specialistutbildningsplatser har Sverige inte samma problem som Danmark. Men problemet kommer att öka.

– Det är oklart hur det kommer att se ut och hur stort problemet blir. Det statistiska underlaget från landstingen är fortfarande för bristfälligt, säger Johan Frisack. •

Allt fler svenskar ett problem i Danmark

Danska vetenskapsministern Helge Sander vill stoppa den växande skaran svenskar på den danska läkarutbildningen. Men nej, det är inte svenskar som är problemet, menar bland andra Danske Lægeforening.

Svenskarna blir allt fler på läkarutbildningen i Danmark. 1995 upptog de en dryg pro-

cent av platserna. I höst är 27 procent av de antagna svenskar. Alldeles för mycket, tycker många i Danmark som oroar sig för en framtida läkarbrist.

Opinionen blev ännu starkare sedan det, enligt svenska Socialstyrelsens undersökning, visade sig att 80 procent av svenskarna vill återvända hem efter utbildningen. Un-

gefär hälften gör också det inom tre år efter examen.

I den danska debatten hävdas också att Sverige borde utbilda sina läkare självt. Danmark tar in 1,7 gånger så många studenter som Sverige i förhållande till sin befolkning.

Trycket har ökat på vetenskapsministern Helge Sander (V). Enligt danska Ugeskrift

for læger, nr 33, vill Helge Sander införa en maxgräns för svenskar på den danska utbildningen. Han skulle gärna se ett kvotavtal med svenskarna. Han sneglar också på Österrike som nyligen beslutat att begränsa antalet tyskar på sin läkarutbildning. Men detta strider mot EU-rätten och den fria rörligheten, och därför vill Helge Sander lyfta upp frågan också på EU-nivå.

I augusti vände sig Helge Sander till utbildningsminister Leif Pagrotsky och en dialog pågår. Wille Birksten, politisk sakkunnig hos Leif Pagrotsky, tror inte på ett kvotavtal.

– Det låter ju väldigt märkligt. Det strider mot hela tanken om fri rörlighet för studenterna.

Wille Birksten tycker att man i stället för att inskränka studenternas möjligheter borde se på vad som orsakar

problemet, som tycks vara att det danska antagningssystemet favoriserar svenskarna. Det är svårare att få toppbetyg i Danmark.

Omräkningen av de svenska betygen har redan skärpts, men det har inte gett önskad effekt, enligt Helge Sander. I ett brev till Läkartidningen meddelar han att Danmark ytterligare ska analysera sina antagningsregler för att neutralisera skillnaderna mellan danska och utländska examina.

Men hur stort problem är egentligen den växande skaran svenska studenter?

Michael Dall, ordförande i Danske Lægeforenings utbildningsutskott, ser inget problem med att de svenska studenterna blivit fler. Danmarks problem är att specialistutbildningsplatserna är alldeles för få för att kunna

säkra en framtida försörjning och det är inget som de svenska studenterna ändrar på.

– I Danmark har vi ingen läkarbrist, vi har specialistläkarbrist, så att så länge vi inte har tillräcklig specialistutbildningskapacitet så får det inga konsekvenser. För 15 år sedan tog vi in för få studenter på läkarutbildningen och det är därför vi har specialistläkarbrist idag, säger Michael Dall.

Han påpekar dessutom att svenskar och norrmän är lika goda att ha som kolleger som danskar.

Och Eva Hammershøy vid danska Sundhedsstyrelsen tvivlar på om de svenska studenterna har så stor betydelse om 17–20 år. »Det enda man kan säga är att det inte påverkar antalet specialistläkare i positiv riktning, om antalet utländska studerande stiger.

För då stiger risken för utvandring«, säger hon i Ugeskrift nr 33.

Samtliga texter:

Elisabet Ohlin

elisabet.ohlin@lakartidningen.se

S och m vill ha fler platser

Socialdemokraterna vill öka läkarutbildningen med ytterligare 37 platser år 2008. Då skulle antalet nyintagna bli knappt 1 200.

År 2005 togs knappt 1 100 studenter in. I år ökade platserna med 30 och för 2007 planeras ytterligare 33 platser, enligt budgetpropositionen för 2006.

För lite, anser moderaterna, som vill bygga ut enligt Högskoleverkets rekommendationer, 1 400 platser, dock »i den takt som kvalitetskraven medger«, enligt debattartikel i Göteborgs-Posten den 4 september. •

annons